

«Her vil arkitektene
bygge store slott
på salamander-lik skal
folk leve flott!»

FRA DIKTET STOR-SALAMANDEREN,
AV KRISTINA KVÅLE OG KAJA HEDDAR,
FAGERBORG VIDEREĞÅENDE KLASSE 1B.

Innhold:

Bio kutter utslipp

Tre kommuner på
Hadeland har redusert olje-
fyringen med en fjerdedel
ved å satse på bioenergi.
Nå foreslår NoBio tiltak
som vil kutte kraftig i
utslippene av klimagasser.

• side 6 og 7

Kronerulling til atom- arbeider

Naturvernforbundet starter
innsamlingskampanje til
Sergej Kharitnov, som ble
sparket da han påpekte
sikkerhetsmangler ved
Leningrad Atomkraftverk.

• side 8

Nest verst

Fremmede arter er naturens
nest største problem. Bare i
USA koster fremmede arter
123 milliarder dollar årlig.

• side 9

McTaggart drept

Tidligere Greenpeace-leder
David Fraser McTaggart
døde i en bilulykke i Italia.

• side 10

Etterforsker ikke

For tre måneder siden ble
tråleren Koralsnes anmeldt
for ulovlig fiske, men
politiet har ennå ikke
startet etterforskning.

• side 11

Dyrenes Big Brother

Nå kommer dyrenes
versjon av Big Brother,
direkte fra Afrika.

• side 12

Statlig strid om sprøytegift

Landbrukstilsynet bør gi fra seg forvaltningsansvaret for sprøytemidler til SFT, mener Statskonsult.
Bruken av sprøytemidler i landbruket fører til skader på helse og miljø.

**Landbrukstilsynet skal ivareta så vel
økonomiske som miljømessige sider
av norsk landbruk. Ikke holdbart,
mener Statskonsult, som vil gi Statens
forurensningstilsyn (SFT) ansvaret for
sprøytemidlene.**

Direktør i Landbrukstilsynet,
Even Haugland, karakteriserer
Statskonsults rapport som
mangelfull og dogmatisk. Han
hevder også at SFT ikke har den
nødvendige kompetansen når det
gjelder sprøytemidler. Samtidig
viser det seg at Landbrukstil-
synet ikke vet hvor mye sprøyte-
midler som brukes årlig i Norge.

• side 4 & 5

Ruster opp T-banen

T-banen i Oslo bør få 900
millioner til utbedring og
utbygging de neste ti årene,
foreslår vegvesenet og
Jernbaneverket. Som del av
Oslopakke 2 vil de blant annet
oppgradere Kolsåsbanen.
I tillegg kommer omlag

2,8 milliarder til dobbeltspor
for jernbanen i Oslo-området.
– Både jernbanen og T-banen
skal videreutvikles som
rygggrad i regionens kollektiv-
system, sier Marit Ulveseth
i Statens vegvesen.

• side 3

Banditten Bush

At USAs president George W. Bush opptrer helt uansvarlig, gjør ikke mannen mindre farlig. Når han nå vil kaste Kyoto-avtalen i søppelbøtta, skaper han alvorlige problemer for arbeidet mot menneskeskapte klimaendringer. I så måte følger han i sin

Leder

fars fotspor. Under miljøtoppmøtet i Rio de Janeiro i 1992 gjorde Bush senior sitt beste for å vanne ut klimakonvensjonen.

Fem år senere ble verdens land for første gang enige om å begrense utslippene av klimagasser. USA er en nøkkelstat i denne sammenhengen. Verdens største økonomi har også de desidert største utslippene av klimagasser. Landet er alene ansvarlig for en fjerdedel av de globale utslippene.

Nå har Bush sveket sitt valgkamplofte om å redusere utslippene fra kullkraftverk, og vil altså kassere Kyoto-avtalen. Hva gjør man når en supermakt opptrer totalt uansvarlig?

Å kaste Kyoto-avtalen og begynne på nytt, vil utsette arbeidet med å redusere utslippene i årevis. Å forhandle frem en ny avtale med Bush som bajas vil neppe bli noen enkel jobb.

Derimot kan de andre landene gå videre med Kyoto-avtalen, og presse på for at USA skal komme etter.

Lederen i Stortingets energi- og miljøkomité, Tore Nordtun (Ap), var krystallklar i forrige nummer av Natur & miljø Bulletin: "Uansett hva USA finner på må vi stå ved våre forpliktelser", sa Nordtun. Nå må regjeringen være like klar i sin tale.

Problemet er for alvorlig til at verden kan la klimabanditten Bush bestemme. ■

Naturvernforbundet gir opp eget salg

Naturvernforbundet flytter annonsesalget. Elleve arbeidsplasser er dermed i fare.

Landsstyret i Norges Naturvernforbund har besluttet å flytte annonsesalget fra sitt eget selskap Naturvernforbundets Markedskontakt (NMK) og over i et annet selskap.

Bakgrunnen er vedvarende misnøye med driften av NMK. Rett over nyttår ble det forrige

styret kastet, der organisasjonens generalsekretær, Jørund Ubøe Soma, var styreleder.

I løpet av to måneder har det nye styret, med styreleder Jan-Ola Hedblad, funnet at det ikke er grunnlag for videre drift. Nå ønsker Naturvernforbundet å få et eksternt selskap til å ta seg av annonsesalget, slik man blant annet gjør i Turistforeningen.

Det er imidlertid ikke sikkert

Naturvernforbundets selskap blir nedlagt. Bedriften selger også støtte for blant annet Flyktningerådet og Natur og Ungdom.

– Vi kan ikke gi oss, og ser i øyeblikket etter alternative driftsformer. På den måten vil vi kanskje kunne berge en del arbeidsplasser. Dette vil trolig være avklart med våre nåværende eiere i løpet av april, sier daglig leder av NMK, Snorre Østlund. ■

Fjernere fra forpliktelsene

Utslippene av flyktige organiske forbindelser (NMVOC) steg med 5 prosent fra 1999 til 2000. Årsaken er økt oljeproduksjon. Utslippene må halveres på 10 år dersom Norge overholde sine forpliktelser i Göteborg-protokollen. NMVOC kan inneholde kreftfremkallende stoffer, og bidrar til giftig bakkenær ozon.

Også utslippene av amoniakk (NH₃) økte med 2 prosent, mens utslippene av nitrogenoksider

Norges forpliktelser ifølge Göteborg-protokollen			
Gass	Utslipp i 2000	Mål i 2010	Nødvendig reduksjon
NOx	Ca. 217.000	156.000	28 prosent
NMVOC	Ca. 369.000	195.000	47 prosent
NH3	Ca. 27.000	23.000	15 prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Statens forurensningstilsyn.

(NOx) ble redusert med 6 prosent, viser foreløpige tall fra

Statistisk sentralbyrå og Statens forurensningstilsyn. ■

Gode tider for konsulenter

Etterspørselen etter miljøkonsulenter vokser sterkt i Sverige. Bransjen har vokst med 10 prosent årlig de siste tre årene. Det betyr at 300 nye miljøkonsulenter vil bli ansatt i løpet av året. Tallene stammer fra en undersøkelse årboken MiljøGuiden har gjennomført.

Flest jobber finnes innen miljøledelse, -utdanning og -rådgivning. 60 prosent av miljørådgiverne er ansatt i de ti største selskapene. ■

Gode tider for grønne konsulenter hos søta bror.

(Foto: Bå øken)

FN med redningsplan for koralrevene

FN setter av 90 millioner kroner til vern av verdens koralrev.

Det skal i første rekke settes i verk prøveordninger på fire steder i Karibia, Øst-Afrika, det sørlige Stillehavet og Øst-Asia.

Disse skal bli modeller for hvordan man best skal ta vare på de sårbare koralrevene.

Mer enn 60 prosent av verdens koralrev er truet, ifølge en undersøkelse fra World Resour-

ces Institute (WRI) og FNs miljøprogram UNEP. Hovedgrunnene til at koralrevene står i fare er overfiske, global oppvarming og at for mange folk bosetter seg langs kyststriper med følsom natur. Noen av de eldste koralrevene er hele 2,5 millioner år gamle. (IPS) ■

Lurer du på strålingen på påskefjellet? Her finner du daglige strålingsvarsler: www.nilu.no/luftkvalitet/uv

Bygger T-bane for 900 millioner

T-banen til Kolsås skal oppgraderes for 284 millioner, og T-baneringen skal fullføres. Totalt skal T-banenettet rustes opp for 900 millioner de neste fire årene.

Kolsåsbanen skal oppgraderes for 284 millioner mellom Sørbyhaugen og Bekkestua innen 2005. Dette skal gi bedre kapasitet og punktlighet – ikke bare på Kolsåsbanen, men hele T-banenettet i Oslo. (Foto: Audun Garberg)

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Dette går fram av Jernebaneverket Region Øst og Statens vegvesen i Oslo og Akershus' forslag til felles handlingsprogram for Oslopakke 2.

Da Nasjonal Transportplan (NTP) ble lagt fram i fjor høst, var forslag til bevilgninger til Oslopakke 2 kuttet fra 17 til 13,4 milliarder. Dermed har de lokale myndighetene måttet prioritere hvilke tiltak de vil bygge ut. Dette er gjort i det felles handlingsprogrammet, som etatene nettopp har sendt på høring til Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. Høringsfrist er 20. juni.

Vil hjelpe hele nettet

– Oppgradering av Kolsåsbanen mellom Sørbyhaugen og Bekkestua er et av de store løftene i Oslopakke 2. Etter opprustningen

kan Sporveien kjøre seksvognerstog i stedet for trevogners som de gjør i dag. Dette vil ha stor innvirkning på kapasitet og punktlighet – ikke bare på Kolsåsbanen – men hele T-banenettet, sier Marit Ulveseth, Oslo-pakke 2-koordinator i Statens vegvesen Oslo.

Dessuten skal arbeidet med den nye T-baneringen mellom Ullevål stadion og Carl Berners plass videreføres. Første etappe av den nye T-baneringen, mellom Ullevål stadion og Storo, skal være ferdig i 2003. I 2005 starter også arbeidet med å bygge ny stasjon i Homansbyen, mellom Nationaltheateret og Majorstua. Det er også foreslått å prioritere 120 millioner til tiltak for å øke sikkerhet, punktlighet og hastighet på Grorudbanen og mellom Majorstua og Tøyen. Totalt skal det investeres 1,1 milliard T-banenettet fram til 2005.

Nye dobbeltspor

Jernbanen er likevel den store vinneren i Oslopakke 2. Stortinget har gjennom NTP satt av til

sammen 10,2 milliarder kroner til dobbeltspor i Oslo-regionen, hovedsakelig til strekningen Asker – Skøyen. I denne potten er det også satt av 600 millioner til kollektivtransport til Fornebu. Om det blir buss, bane eller tog er ennå ikke avgjort. Ski stasjon skal dessuten bygges om for 300 millioner kroner.

Ulveseth forteller at det er lagt spesiell vekt på utbygging av dobbeltspor i regionen både vestover og sørover.

– Både jernbanen og T-banen skal videreutvikles som rygggrad i regionens kollektivsystem. Både punktlighet, sikkerhet og reisetid skal bedres. Det er også viktig å styrke kollektivtransportens

rolle i det totale transport-systemet, sier hun.

Stasjon før bane

– Er det tiltak som ikke vil bli gjennomført?

– Da prosessen med Oslopakke 2 startet, var det lagt inn at dobbeltspor mellom Oslo og Ski skulle gjennomføres innen 2011. Sånn det ligger an nå, vil dette bli påbegynt før 2011, sier Ulveseth.

– Hvorfor prioriteres det å bygge ny stasjon framfor nye spor?

– Grunnen er at stasjonen må bygges om for å få plass til nytt dobbeltspor og fornuftige plattformløsninger, sier Ulveseth. ■

I Forslag til handlingsprogram for 2002 - 2005 er det foreslått å bevilge:

- 2,5 mrd kroner til dobbeltspor Skøyen - Asker.
- 0,3 mrd kroner til dobbeltspor Oslo - Ski.
- 0,1 mrd kroner til kollektivtransport til Fornebu.
- 0,9 mrd kroner til T-bane
- 0,5 mrd kroner til opprusting og etablering av stasjoner og kollektivknutepunkter.
- 0,4 mrd kroner til framkommelighetstiltak for buss og trikk.

– Bukken og havresekken

Landbrukstilsynet kan bli degradert

Statskonsult mener Landbrukstilsynet ikke kan ivareta både økonomiske og miljømessige sider av landbruket. SFT bør ta over kontrollen av sprøytemidler.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Landbrukstilsynet skal ivareta landbrukets økonomiske og miljømessige sider. Dette smaker av bukk og havresekk, mener Statskonsult, som anbefaler å flytte ansvaret for sprøytemidler, såkalte plantevernmidler, over til Statens forurensningstilsyn (SFT).

Dette kommer fram i rapporten "God Kjemis?" som nå er ute på høring. Rapporten vurderer statens innsats for å regulere bruken av farlige kjemikalier i Norge, og hvilke behov det er for endringer i fordeling av oppgaver og ansvar.

Som i Sverige og Danmark

I rapporten heter det blant annet: "Man bør plassere forvaltningsansvaret for biocider, inkludert hovedansvaret for direktivet, hos Statens forurensningstilsyn og flytte ansvaret for plantevern-

midler fra Statens landbrukstilsyn til Statens forurensningstilsyn, samt flytte ansvaret for godkjenning av plantevernmidler fra Landbruksdepartementet til Miljøverndepartementet."

– Landbrukstilsynet skal, slik det er i dag, både ivareta landbrukets økonomiske og miljømessige sider. Det kan lett bli historien om bukken og havresekken. Derfor mener vi det er naturlig at dette ansvaret blir plassert hos SFT som har vært en pådriver i kjemikaliespørsmål i mange år.

Når det gjelder biocider har vi ikke noen sentral godkjenningsetat i Norge. Også her er det naturlig at SFT med sin kompetanse overtar og samler dette ansvaret, sier Eivor Bremer Nebben i Statskonsult.

Biocider er kjemiske stoffer til bekjempelse av skadedyr, som for eksempel rottegift og insektmidler til bruk i hus.

Ifølge Nebben er denne

modellen i tråd med hvordan kjemikalieforvaltningen foregår i Sverige og Danmark.

– Mangelfullt og dogmatisk

Direktor Even Haugland i Landbrukstilsynet har liten sans for Statskonsults konklusjoner.

– Statskonsults rapport er både mangelfull og dogmatisk. Mangelfull fordi det er ikke tatt hensyn til fremtidige forandringer som at Statens næringsmiddeltilsyn, Statens dyrehelsetilsyn og Statens landbrukstilsyn trolig blir slått sammen til én stor institusjon. Dette er viktig i sammenheng hvor vi ønsker en helhetlig forvaltning fra "jord til bord". Jeg mener rapporten er dogmatisk når den fastslår at vi ikke kan kombinere økonomi og økologi. Det betyr at Statskonsult ikke forstår Landbrukstilsynets rolle, sier han.

Ifølge Haugland er en sammenslåing av de tre etatene sannsynlig, men det er stadig ikke politisk avklart.

– Hva med våre naboland, Danmark og Sverige. De blander ikke nærings- og miljøinteresser?

– Her har Statskonsult funnet to land som passer med deres konklusjoner. Vår modell vil

imidlertid bli mer EU-tilpasset.

Ifølge Haugland har heller ikke SFT tilstrekkelig kompetanse innen økotoksikologi og toksikologi.

– I sum tror jeg at hensynet til en helhetlig matvarepolitikk fra jord til bord vil bli avgjørende og Statskonsults forslag derfor ikke vil bli noe av, sier han.

Landbrukstilsynet består av om lag 125 ansatte, hvorav rundt 10 prosent jobber med plantevernmidler, ifølge Haugland. ■

▼ fakta

Statens landbrukstilsyn:

- Statlig organ under Landbruksdepartementet
- Hovedmål, blant annet et landbruk med konkurransefortrinn og helsemessig trygg mat
- Opprettet i nåværende form i 1994
- Hovedavdelinger: «Plantevernmidler og teknikk», «Såvarer», «Planter og gjødsel»
- Finansieres ved hjelp kontrollavgifter og gebyrer
- Antall ansatte: Om lag 125

Vil gi ulovlig tillatelse til vannskikjøring

Den omstridte søknaden om å få kjøre med vannski på Buvatnet i Rennebu behandles fredag før påske.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Tross at slik kjøring ikke kan til-

lates i henhold til motorferdselloven, har kommunepolitikerne tidligere sagt ja til kjøringen.

Fylkesmannen i Sør-Trønde-

lag reagerte da sporenstreaks og ba kommunen avslå søknaden. Fylkesmannen påpekte at vannskikjøring var uforenlig både med motorferdselloven og kommunens egne intensjoner om sikring av Buvatnet til friluftsområde. Kommunen må dermed behandle saken på nytt.

– Får heller overprøve oss

Leder for Rennebus hovedutvalg for miljø, teknikk og landbruk, Bjørn Berntsen (Ap), bøyer ikke av i saken.

– Jeg kan selvsagt ikke forskuttere behandlingen, men kan

ikke se noen grunn til at vi ikke skal tillate vannskikjøringen, sier Berntsen.

– Er ikke Fylkesmannen krystallklar på at dere ikke kan tillate kjøring?

– Jeg ser at det er ganske klare føringer fra Fylkesmannen. En ting er hva de mener. Andre kan jo ha andre meninger. Så får de heller overprøve oss hvis vi mener noe annet, sier Berntsen.

Kommunens miljørådgiver Eli Grete Nisja sier at administrasjonen innstiller på avslag av søknaden. ■

Miljøtrykkeriet i Oslo

gan
grafisk

Tlf. 22 27 71 70 • Fax 22 26 52 05
Tvetenveien 156

HK

www.handellogkontor.no
Telefon 815 48 055

EU har bedre oversikt enn Norge

Norske landbruksmyndigheter vet ikke hvor mye sprøytegift som brukes i året. I Sverige har giftbruken økt etter at landet ble med i EU.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

I Norge er omsatt mengde sprøytemidler halvert fra 1999 til 2000. Det betyr ikke nødvendigvis ikke at bruken er gått tilsvarende ned. Tallene viser salget fra importør til forhandler og gir dermed ikke et riktig bilde av salget fra forhandlerne, som trolig sitter på store lagre. Ifølge Landbrukstilsynet er hovedårsaken til halvingen, et nytt avgiftssystem som trådte i kraft i 1999 og en avgiftsøkning som kom året etter.

Mest gift på korn

– Det stemmer at vi ikke vet hvor mye plantevernmidler som blir brukt i hvert enkelt år. Vi har bare oversikt over hva som er omsatt, sier førstekonsulent Anne G. Kraggerud, i Landbrukstilsynet.

Ifølge Kraggerud samarbeider Landbrukstilsynet med Statistisk Sentralbyrå for å utarbeide en bruksstatistikk som skal gi svar på dette. Statistikken vil vise hvor mye sprøytegift som brukes i ulike deler av jordbruket og hvilken risiko dette medfører for mennesker og miljø.

– Vi håper å få dette ferdig

utpå våren, sier Kraggerud.

Den årlige bruken av sprøytemidler varierer med mange faktorer, blant annet hvilke vekster som dyrkes. Korn står, på grunn av det store volumet, for hoveddelen av giftmengden i Norge, mens frukt, bær og grønnsaker representerer mer gift per flateenhet. Været spiller en viktig rolle når det gjelder bruk av sopp- og skadedyrmedler. Mye fuktig vær øker bruken av disse.

EU får skylden i Sverige

Svenske myndigheter har undersøkt hvordan EUs felles jordbrukspolitik, CAP, har påvirket miljøet i Sverige siden landet ble med i EU i 1995. Det viser seg at bruken av sprøytemidler har økt. CAP har bidratt til dette ved å stimulere til økt dyrking av vekster som krever sprøytemidler, ifølge det svenske Jordbruksverket.

På den positive siden har for-

andringene i det svenske jordbruket ført til at beitemarker og slåtteenger med stor betydning for det biologiske mangfoldet holdes i hevd. 90 prosent av områdene som for ti år siden ble ansett som meget verdifulle brukes fremdeles i Götaland og Svealand. Av disse får 80 prosent miljøerstatning. I nord er denne andelen betydelig lavere, noe som blant annet skyldes mange nedlagte bruk.

For lav erstatning

Etter EU-medlemskapet opplever svenske også mindre utslipp av nitrogen fra landbruket. Men utslippene er stadig ikke så små at miljøkvalitetsmålet "ingen overgjødsling" er nådd. En av årsakene til dette er at få bønder har benyttet seg av miljøtilskuddene som skal hindre forurensningen. Ifølge Jordbruksverket skyldes dette at tilskuddene har vært for lave. ■

Nationen-journalist til Naturvernforbundet

Nationen-journalist Erik Thoring går over i de grønnes rekke. 2. april begynte han som fylkessekretær i Naturvernforbundet i Rogaland.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Etter 10 år som journalist ved lokalkontoret i Stavanger, forlater Erik Thoring Nationen. Nå blir han profesjonell naturverner i Naturvernforbundet i Rogaland.

– Hvordan blir overgangen fra journalist til naturverner?

– Den største endringen blir å sette seg på andre siden av bordet. Nå må jeg ha et aktivt forhold til andre journalister for å selge inn saker, sier Thoring.

Godt merkevarenavn

Thoring sier han kun vil jobbe med lokale saker.

– Mange har etterlyst at Naturvernforbundet lokalt må være mer aktive. Mange saker går oss hus forbi. Disse sakene skal vi få med oss, og vi må vise det, sier han.

– Hvorfor har du valgt å forlate journalistikken?

Tidligere Nationen-journalist Erik Thoring er blitt profesjonell naturverner i Naturvernforbundet i Rogaland. (Foto: Kristian Jahre)

– Jeg følte det var på tide å gjøre noe nytt, men det var ikke noe enkelt valg. Når du er 45 år og hopper av journalistikken, er det stor sjanse for at du aldri kommer tilbake.

Ingen forskning

Thoring er for øvrig ingen forsker i miljøvernssammenheng. På begynnelsen av 70-tallet var han med i Stavanger Natur og Ungdom, og i 1974 meldte han over-

gang til Naturvernforbundet. I en periode midt på 80-tallet satt han også i Naturvernforbundets landsstyre. Jobben han i dag har som fylkessekretær i Rogaland, hadde han også en periode siste halvdel av 70-tallet.

I tillegg har han jobbet i Rogalands Avis i 10 år, vært et drøyt år i Miljøverndepartementets informasjonsavdeling og drevet eget firma med miljøinformasjonsrådgivning. ■

Thoring om miljøbevegelsen

I en kommentar i Nationen i fjor høst skrev Erik Thoring blant annet dette om miljøvernorganisasjonene:

- ...miljøvernorganisasjonene ble dyttet ut i skyggen. Der befinner de seg fortsatt. Hvem husker sist Naturvernforbundet hadde en stor sak i nyhetsbildet?
- Folk synes ikke de har sett noe til den påståtte miljøkrisa.
- Det er ikke det minste rart at folk flykter fra de medlemsbaserte miljøvernorganisasjonene.
- Folk engasjerer seg i sak, ikke tema.
- Miljøvernet er privatisert og desentralisert. De store miljøvernorganisasjonene er parkert på sidelinjen og spiller rollen som bisittere.
- Det er ikke dermed sagt at Naturvernforbundet og andre riksdekkende miljøvernorganisasjoner har utspilt sin rolle. De kan oppleve en ny vår. ■

Biobrensel erstatter olje på Hadeland

BRANDBU:

Tre kommuner på Hadeland viser hvordan Norge kan oppfylle sitt klimamål: De har kuttet oljefyringen med en fjerdedel og stabilisert CO₂-utslippene.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Ved å satse på bioenergi har Hadeland fått kontroll over sine utslipp av klimagasser. Ordfører Rigmor Aasrud Jahren i Gran kommune kunne stolt presentere resultatene for miljøvernminister Siri Bjerke og EUs miljøkommissær Margot Wallström.

– Selv om Hadeland ikke er stort, viser dette at vi kan gjøre ting som betyr noe i den store sammenhengen, sier Jahren.

Fyrer med tre

Hadeland-regionen med kommunene Jevnaker, Lunner og Gran har 30.000 innbyggere. I løpet av de siste 15 årene har det totale energiforbruket har økt med 7 prosent. Men kommunene har fått kontroll over utslippene.

– Vi har hatt litt problemer med å få leverandørene til å garantere for brann- og sykebiler. Men alle de andre bilene til kommunen går på biodiesel, forteller Rigmor Aasrud Jahren, ordfører i Gran. (Foto: Audun Garberg)

Blant annet har de redusert oljefyringen med 25 prosent ved å gå

over til bioenergi.

– Arbeidet startet med en plan

for vannbåren varme i 1986. Vel- dig mye av dette er gjort av

Smørbrødsliste for reduserte utslipp

BRANDBU: Økt bruk av bioenergi kan redusere de norske utslippene av klimagasser med 6 prosent, hevder Norsk Bioenergiforening.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Da EU-kommissær Margot Wallström og miljøvernminister Siri Bjerke besøkte Energigården – informasjonssenteret for bioenergi på Hadeland – fikk de presentert et regnestykke som viser hvordan bioenergi kan redusere utslippene av klimagasser. Regnestykket fra Norsk Bioenergiforening (NoBio) viser hvordan de norske utslippene av klimagasser kan reduseres med 6 prosent innen 2010.

Størst blir reduksjonen ved overgang fra oljefyring til bioenergi, både til oppvarming av hus og kontorer, samt i industrien. I løpet av ti år kan dette ifølge NoBio redusere utslippene av klimagasser med nærmere 3 prosent.

Lønnsomt

– Med dagens oljepris er det både lønnsomt både for samfunnet og den enkelte å gå over fra oljefyring til bioenergi. Dessuten synker prisen på bioenergi, når bruken går opp, sier daglig leder Silje Schei Tveitdal i NoBio. Hun forteller at alle prosjektene de har tatt med i sitt regnestykke er samfunnsøkonomisk lønnsomme.

– Hvorfor har ikke mer av dette allerede blitt gjennomført?

– Vi har hatt et informasjonsproblem. Dessuten har bransjen manglet litt driv, sier Tveitdal. Hun tror dette er i ferd med å endre seg, ikke minst fordi oljeselskapene Shell, Statoil og Hydro Texaco nå har gått inn i bransjen.

Biodiesel

Økt bruk av biodrivstoff kan kutte CO₂-utslippene med ytterligere 1,5 prosent. Biodrivstoff kan være alkoholer, biogass og biodiesel. Ren biodiesel selges ved Hydro Texaco-stasjoner på Alnabru i Oslo, Gran på Hadeland og i Hamar. På 18 andre bensinstasjoner er opptil 3 prosent biodiesel blandet inn i vanlig diesel. Fra bensin kan utslippene reduseres ved innblanding av for eksempel etanol.

– Hvis myndighetene krever

Silje Schei Tveitdal i NoBio vet hvordan Norge kan redusere norske klimautslipp med seks prosent.

5 prosent innblanding, blir utslippene fra biler som kjører på denne blandingen redusert med like mange prosent, sier Tveitdal. Og med dagens avgifter vil et krav om innblanding ikke øke prisen på bensin og diesel.

Siste del av NoBios forslag er å utnytte energien i metangass. Ved å fange opp og utnytte denne gassen fra avfallsdeponier og i landbruket kan utslippene av klimagasser reduseres med 1,5 prosent innen 2010.

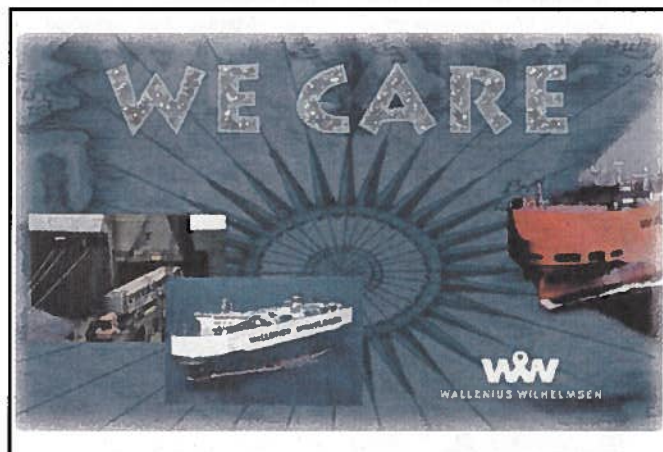
▼ fakta

Bioenergi produserer ca 15 TWh årlig. Denne produksjonen kan økes med 10 TWh innen 2010. Erstattes 1 TWh oljefyring med bioenergi, synker de norske CO₂-utslippene med om lag 1 prosent. Oljefyring er ansvarlig for 23 prosent av de norske CO₂-utslippene.

Kilde: Norsk Bioenergiforening.

Jernbaneverket

Vi utvikler det nasjonale jernbaneliknet for det 21. århundre og for miljøvennlig transport

Bulletinen som bokmerke

Søk i Natur & miljø Bulletins syv siste årganger:

<http://www.naturvern.no/info/nm/bulle.shtml>

EUs miljøkommissær Margot Wallström ble omringet av autografjegere da hun var på norgesbesøk. (Foto: Audun Garberg)

Dette "midlertidige" lageret (bildet til venstre) er bygd for 17.500 høyradioaktive brenselstaver, men Leningrad Atomkraftverk vil plassere dobbelt så mange brenselstaver i lageret. Sergej Kharitnov (bildet nederst på siden) ble sparket etter at han påpekte lekkasjer og sikkerhetsmangler ved kraftverket.

Starter innsamling til oppsagt atomkraftverk-arbeider

Sergej Kharitnov ble sparket da han påpekte lekkasjer fra Leningrad Atomkraftverk. Nå starter Naturvernforbundet innsamlingsaksjon for den oppsagte arbeideren.

N&M Bulletin
AUDUN GARBERG

Innsamlingskampanjen skal både gi den arbeidsløse penger til livets opphold, og støtte miljøorganisasjonen Zelenyj Mir (Grønn Verden) som fører hans sak for retten.

– Sergej Kharitnov har mistet

alle inntekter, pensjonsordning og medisinsk hjelp, forteller prosjektmedarbeider Yngvild Lorentzen i Norges Naturvernforbund.

Plassert i garderoben
Kharitnov begynte ved Leningrad Atomkraftverk i 1973. Han påpekte tidlig mangler ved sik-

kerheten på verket. Det endte med at ledelsen degraderte han fra reaktorarbeid til atomkraftverkets lager. I 1996 offentliggjorde Kharitnov bilder som viser lekkasje av radioaktivt kjølevann fra lageret.

Etter publiseringen av bildene fikk han problemer med ledelsen ved verket. De har gjentatte ganger forsøkt å si ham opp. Da den første oppsigelsen endte i retten i 1997, vant Sergej Kharitnov frem. Men vel tilbake på jobb kom han ikke lenger enn til garderoben. Det ble hans arbeidsplass i 28 måneder, før han nok en gang fikk sparken i juni 2000.

– Prinsippsak

Oppsigelsen endte også denne gang i retten, der Kharitnov tapte første runde. Nå er saken anket inn for en regional domstol, der den kommer opp i april.

– Zelenyj Mir har ikke de største forhåpninger om å vinne frem, sier Lorentzen. Derfor er miljøorganisasjonen Zelenyj Mir allerede i ferd med å forberede

saken for høyesterett i Moskva og i siste instans for Den europeiske menneskerettighetsdomstol i Strasbourg. De får hjelp i dette arbeidet fra Alexander Nikitins senter for miljø og menneskerettigheter.

– Dette er en viktig prinsipp-sak. Man må kunne si fra om alvorlige miljøtrussler, sier Lorentzen. Hun påpeker at det etter russisk lov er forbudt å hemmeligholde informasjon om trusler mot miljø og folks helse, selv om praksis har vist noe annet.

Tsjernobyl-reaktorer

Den lille miljøorganisasjonen Zelenyj Mir har i flere år jobbet mot atomkraftverket i den lukkede byen Sosnovy Bor, få mil fra St. Petersburg. Atomkraftverket har fire reaktorer av samme type som Tsjernobyl og regnes som et av verdens farligste. Første reaktor ble satt i drift i 1973, og skulle etter planen pensjoneres i 2003, men et lokalt vedtak forlenger levetiden med ti år – i første omgang.

De som ønsker å støtte Sergej Kharitnov og Zelenyj Mir i kampen mot Leningrad Atomkraftverk kan sette penger inn på konto nummer: 5005 66 59673.

Sergej Kharitnov mistet jobben etter at han dokumenterte lekkasjer fra atomlageret der han arbeidet.
(Foto: Yngvild Lorentzen).

Naturens nest største problem

Fremmede arter er floraen og faunaens nest største utfordring, bare slått av tap av leveområder. I USA koster fremmede arter 123 milliarder dollar årlig.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Algeinvasjonen langs kysten nylig var en liten påminnelse om hva fremmede arter kan stille i stand når de har et snev av suksess. Algene, som kom med ballastvann fra skip, er bare et av mange eksempler på nye utfordringer naturen står overfor fordi arter blir flyttet rundt på kloden.

Ifølge FNs miljøvernprogram, UNEP, er tyve prosent av verdens fiskearter i ferskvann truet som en følge av introduksjon av fremmede arter. Og på FNs møte om biodiversitet i Montreal nylig, kom det fram at fremmede arter er den nest største trusselen mot det biologiske mangfoldet. Bare bortfall av leveområder anses som mer alvorlig.

Norge har lenge vært blant pådriverne for å få en så god og omfattende avtale som mulig når det gjelder biodiversitet, men biodiversitetskonvensjonen slåss mot sterke krefter.

– Problemet er at tiltak mot fremmede arter ofte kommer på kollisjonskurs med internasjonale handelsavtaler. Da avtar ofte viljen til å gjøre noe med det. Samtidig vet vi at dette miljøproblemet alene kostet USA 123 milliarder dollar i 1999, sier Heidi Hansen i Direktoratet for naturforvaltning (DN).

Ørekyte truer ender

Fremmede arter dreier seg om alt fra muskus til mygg og det som mindre er. For Norges vedkommende er lakseparasitten Gyrodactylus salaris et godt eksempel på en art som har gjort stor økologisk og økonomisk skade, og som heller ikke er under kontroll.

– Norge fikk Gyrodactylus i importert laksesmolt fra Sveri-

ge på syttitallet. Dette har gjort stor skade på laksestammen. Økonomisk er det beregnet at et lite samfunn som Lærdal taper 18 millioner kroner årlig på at det ikke er fiske der, og Norge har så langt brukt 100 millioner kroner i tiltak for å stoppe parasitten. Den vesle ørekyten som blant annet har dukket opp på Hardangervidda truer ikke bare fisken, mens også flere rødlistede ender.

– Ørekyte, som ikke er noe problem i Finnmark der den hører naturlig hjemme, viser seg å true flere rødlistede dykkender som sjøorre og havelle fordi den beiter på de samme dyrene, for eksempel marflo og skjoldkreps, sier Hansen.

Aldri mer muskus

En av hovedutfordringene for FNs biodiversitetskonvensjon er utbredelsen av nye, såkalte pestarter som sprer sykdom. Men ikke alle utfordringene dreier seg om små parasitter. Sørover i Europa er det grå nord-amerikanske ekornet i ferd med å ta over for det røde europeiske.

Fremmede arter betyr trøbbel i naturen. I Norge gjør for eksempel mink stor skade i norske fuglebestander. Dyrene har havnet i norsk fauna etter å ha rømt fra pelsdyroppdrett.

I Finland truer amerikansk bever med å ta plassen til den lokale varianten. Her i landet fortrenger Canadagåsa stedegne gjess. Og nettopp denne arten er spesiell ved at den er importert.

– Det ville aldri skjedd i dag. Det samme kan sies om muskus. Dersom muskusen skulle forsvinne fra Dovre vil den aldri bli satt ut igjen. Tiden for utsettinger er over, sier Hansen.

Ikke ta med planter, frø og dyr

På Svalbard har den lille østmarkmusa stelt i stand problemer. Denne innfødte arten er bærer av en nematode, en liten ringorm, som kan angripe tarmsystemet hos mennesker. Det har også skjedd.

– I tillegg har vi pattedyrarter som villsvin og mårhund som

nærmest står og stanger på grensen. Dette er arter vi absolutt ikke ønsker inn til landet. Derfor er det jakt på dem hele året, sier Hansen.

Det faktum at folk flest reiser mer og raskere enn før, er med på å øke problemet med fremmede arter. Rådet til folk flest er å ikke ta med seg planter, frø eller dyr fra et land til et annet.

Under møtet i Montreal ble det foreslått 17 hovedretningslinjer som kan bli vedtatt på neste års møte i Haag. Blant annet skal de 180 landene bistå fattige land teknisk og økonomisk med å oppdage og bekjempe uønskede arter. Det er foreslått strengere grensekontroller, regler for handel og forpliktelser for hvert enkelt land når det gjelder å kontrollere og bli kvitt uønskede arter.

Utviklingsland snart uten vann

LONDON: Vannressursene i utviklingsland tømmes dramatisk raskt, advarer den kristne hjelpeorganisasjonen Tearfund.

IPS
SAMANTA SEN

Organisasjonen med hovedsete i London, mener to av tre personer i verden kommer til å mangle vann innen 2025 med mindre drastiske tiltak straks blir satt i verk. Av disse igjen vil to tredeler være bosatt i utviklingsland, går det fram i rapporten.

Gjennom 1990-tallet opplevde verden 143 tørkekatastrofer

som til sammen rammet rundt 185 millioner mennesker. Rapporten mener sterk befolkningsvekst, dårlig administrering av vannressurser, overforbruk av grunnvann og global oppvarming er de viktigste årsakene.

Blant eksemplene trekkes Kina fram. Ifølge rapporten mangler to tredeler av kinesiske byer vann. Den indiske hovedstaden New Delhi kommer til å gå tom for grunnvann innen 2015.

Vannstanden i Tsjadsjøen i den sørlige delen av Sahara har sunket til nærmere en femdel av det den var for 20 år siden.

Antall mennesker som mangler mat i det østlige Afrika har kommet opp i nærmere 20 millioner. Årsaken er den omfattende tørken i området.

Dessuten har forbruket av ferskvann i verden blitt seksdoblet i løpet av de siste hundre årene. Denne utviklingen går mer enn dobbelt så raskt som befolkningsøkningen, poengterer Tearfund.

McTaggart drept i ulykke

En av verdens mest innflytelsesrike miljøvernere, den tidligere Greenpeace-lederen David Fraser McTaggart ble drept i en bilulykke nylig.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

En av Greenpeace' fremste ledere, David Fraser McTaggart, omkom i en bilulykke i nærheten av sitt hjem i Umbrio i Italia, fredag 23. mars. Den canadiske forretningsmannen engasjerte seg tidlig i Greenpeace og demonstrerte i begynnelsen mot prøvesprengninger i Stillehavet. Han spilte senere en viktig rolle i organisasjonens utvikling som en global miljøvernorganisasjon, og satt som styreleder fram til 1991.

– Vi er dypt sjokkert. Greenpeace hadde ikke vært hva det er i dag uten hans utrolige innsats,

sier Gerd Leipold i Greenpeace.

Stoppet Frankrike

McTaggart ble født i Vancouver, på den canadiske stillehavskysten, i 1932. Som ung var han en fremragende idrettsmann i en rekke grener, blant annet alpint, tennis, squash, golf og badminton hvor han var canadisk mester tre ganger. Etter tyve år i anleggsbransjen ble han miljøvern på heltid og spilte en sentral rolle i de første Greenpeace-aksjonene mot franske prøvesprengninger i 1972. Året etter vendte han tilbake til Mururoa-atollen. Det stigende presset mot de atmosfæriske atomprøvesprengningene førte til at sprengningene ble stoppet i 1974.

Senere ble McTaggart en pest og plage for blant annet Norge, ved Greenpeace' hyppige kampanjer mot hvalfangst. Han regnes som arkitekten bak organisasjonens suksess på dette om-

Tidligere Greenpeaceleder David Fraser McTaggart døde nylig i en bilulykke. (Foto: Greenpeace/Geier)

rådet. Et annet innsatsområde er nok mindre kjent her i landet, hvor nær sagt all Greenpeace-aktivitet som kommer fram i media har med hvalfangst å gjøre. McTaggarts internasjonale innsats for å hindre kommersiell utnyttelse av olje- og mineralrikdommene i Antarktis regnes av Greenpeace som hans kanskje største triumf.

Avsluttet med olivenolje

– Han åpnet kontorer i det tidligere Sovjetunionen og andre

land i Øst-Europa, noe ingen trodde var mulig. Han er ikke bare et stort tap for Greenpeace, men for miljøbevegelsen i hele verden, sier Leipold.

McTaggart har skrevet flere bøker og har fått en rekke priser for sitt arbeid, han er blant annet høyt dekorert av FN.

I den siste delen av sitt liv produserte McTaggart økologisk olivenolje på sin gård i Italia og jobbet i tillegg med hvalfangst og andre miljøspørsmål gjennom sin egen stiftelse.

Fiskefusk støver ned

I løpet av tre måneder har anmeldelsen av tråleren Koralnes vært innom fire forskjellige instanser i politiet – uten at noen ting er skjedd.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

I januar anmeldte Naturvernforbundets Barentshavkontor tråleren Koralnes for ulovlig blåkveitefiske. Gunnar Album ved Barentshavkontoret mener båten har fisket blåkveite i norsk sone, for så å gå til Shetland og si at blåkveite var tatt i EU sin sone, der slik fangst er lovlig. Opplysningene om dette kommer blant annet fra båtens mannskap.

Siden Album anmeldte saken for nesten tre måneder siden har den vært innom fire forskjellige instanser i politiet, men foreløpig har ikke en finger blitt løftet i etterforskningens navn.

Blir ikke prioritert

– Hårreisende dumt, sier Gunnar Album.

– Både justisvesen, politikere, regjering og Storting har gjort det klart at det skal bli slutt på fiskefusket og at saker som dette skal prioriteres. Men hva skjer

Tre måneder er gått siden Gunnar Album anmeldte tråleren Koralnes for fiskefusk.

når konkrete saker kommer på bordet? Jo, i stedet for å bli sendt oppover i systemet, blir de sendt nedover, sier han.

Sendt videre...

Anmeldelsen av Koralnes ble i begynnelsen av januar levert statsadvokaten i Finnmark og Troms. Deretter ble den oversendt Senja politidistrikt. Anmeldelsen ble så liggende på politihuset i Harstad i flere uker, før den etter hvert ble sendt videre til

Berg og Torsken lensmannskontor.

– Ja, den har vært innom her for registrering, i og med at båten er registrert i Torsken kommune. Vi har videresendt saken til politiet i Ålesund, hvor båten nå ligger, sier lensmann Olav Arne Wilsgård ved Berg og Torsken lensmannskontor.

Etter en lengre ringerunde hos politiet i Ålesund, finner vi endelig noen som kjenner saken.

– Åh ja, den saken fra Torsken ja, sier avdelingssjef Ole Anton Utvær.

– Kan du si noe om status for saken?

– Nei, saken er kun registrert. Jeg har ikke lest den ennå.

– Når dere kommer i gang med etterforskning?

– Det vet jeg ikke, men Torsken bør jo vite noe om status. Det var en masse papir lagt ved, sier Utvær.

Når politiet i Ålesund er ferdig med sin etterforskning av Koralnes, skal saken sendes tilbake til Torsken. Torsken skal på bakgrunn av dette komme med en vurdering, som igjen sendes Senja politidistrikt. Senja politidistrikt vil eventuelt ta ut påtale.

Gunnar Album sier han ikke blir overrasket om Koralnes-saken ender med henleggelse.

Fiskebåteiere ønsker rask etterforskning

Også Fiskebåteierenes Forbund vil ha fortgang i fiskefusksakene.

– Selvsagt ønsker vi en rask behandling av de sakene som er til behandling i rettsapparatet, sier generalsekretær Audun Maråk i Fiskebåtdernes Forbund.

Maråk understreker samtidig at behandlingen ikke må gå for fort.

– Forutsetningen er imidlertid at det ikke går på bekostning av rettssikkerheten til næringsutøverne, sier han.

– Må etterforskes på høyere nivå

– Hvordan bør fiskefusk-saker handles?

– Sakene bør etterforskes på høyere hold. Et samarbeid mellom Fiskeridirektoratet og Økokrim er den eneste muligheten for å komme til bunns i disse sakene. Hvilke muligheter har et lite lensmannskontor til å etterforske slike omfattende saker? Og vi har jo ikke akkurat noe lensmannskontor som dekker distriktet Barentshavet, Vestlandskysten og ut til Shetland, slår Album fast.

Kalenderen

18. - 19. april: Seminar om beredskap mot ulykker med farlige stoffer, Clarion Oslo Airport Hotel på Gardermoen. Arr: SFT og Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern, tlf: 22 57 34 00.

19. - 22. april: Villmarks-messen 2001, Exporama på Hellerudsletta. Arr: Game & Conservation, tlf: 66 77 60 90.

25. april: Internasjonal støyfri dag. Arrangør i Norge: Støyfri dag 2001, tlf: 22 42 25 38.

27. april - 5. mai: Kurs i økologisk jordbruk. Arr: Erga Gard, tlf: 51 42 81 22.

28. - 28. april: Kurs i matvaresikkerhet, Hotell Fru Schøller i Trondheim. Arr: Nettverk for mat og Miljø, tlf: 22 04 46 84.

5. juni: Verdens miljøvern dag.

6. - 7. juni: Konferanse om miljøbelastninger i statlige virksomheter og etater, landbrukshøgskolen i Ås. Arr: Grønn Stat, tlf: 22 57 34 27.

8. - 10. juni: Naturvernforbundets landsmøte, Mandal.

8. - 10. juni: Konferanse om friluftsliv, Trondheim.

Arr: Friluftsrådenes Landsforbund m. fl. tlf: 67 80 47 91.

16. - 17. juni: Vassdragstreff i Hatteberg, Hordaland. Arr: Informasjonsnemnda for Hattebergvassdraget, tlf: 53 48 12 02.

16. - 27. juli: Fortsettelse av klimaforhandlingene, i Bonn. Mer info: www.unfccc.int

23. - 27. juli: Sommerleir på Erga Gard i Rogaland. Arr: Erga Gard, tlf: 51 42 81 22.

30. september - 4. oktober: Internasjonal kongress for miljøjournalister,

Lage-Hoerste i Tyskland. Arr: International Federation of Environmental Journalists, tlf: 00 33 475 76 47 69.

17. - 19. oktober: Synergi21 – konferanse om bærekraftig utvikling lokalt og nasjonalt, i Stavanger. Arr: Miljøverndepartementet og Kommunenes Sentralforbund, kontakt Elisabeth Jensen, tlf: 51 59 81 00.

3. - 5. desember: ECO 2001, Internasjonal kongress om bærekraftig utvikling, i Paris. Arr: Association for Colloquia on the Environment, tlf: 00 33 144 64 15 15.

RIMI

NORSK
LOKOMOTIVMANNSFORBUND

INFOSYNERGI

Sigdal
kommune

SL
Stor-Oslo Lokaltrafikk

Det miljøvennlig alternativet

For reiser utover Oslos grenser står Stor-Oslo Lokaltrafikk (SL) til din disposisjon.

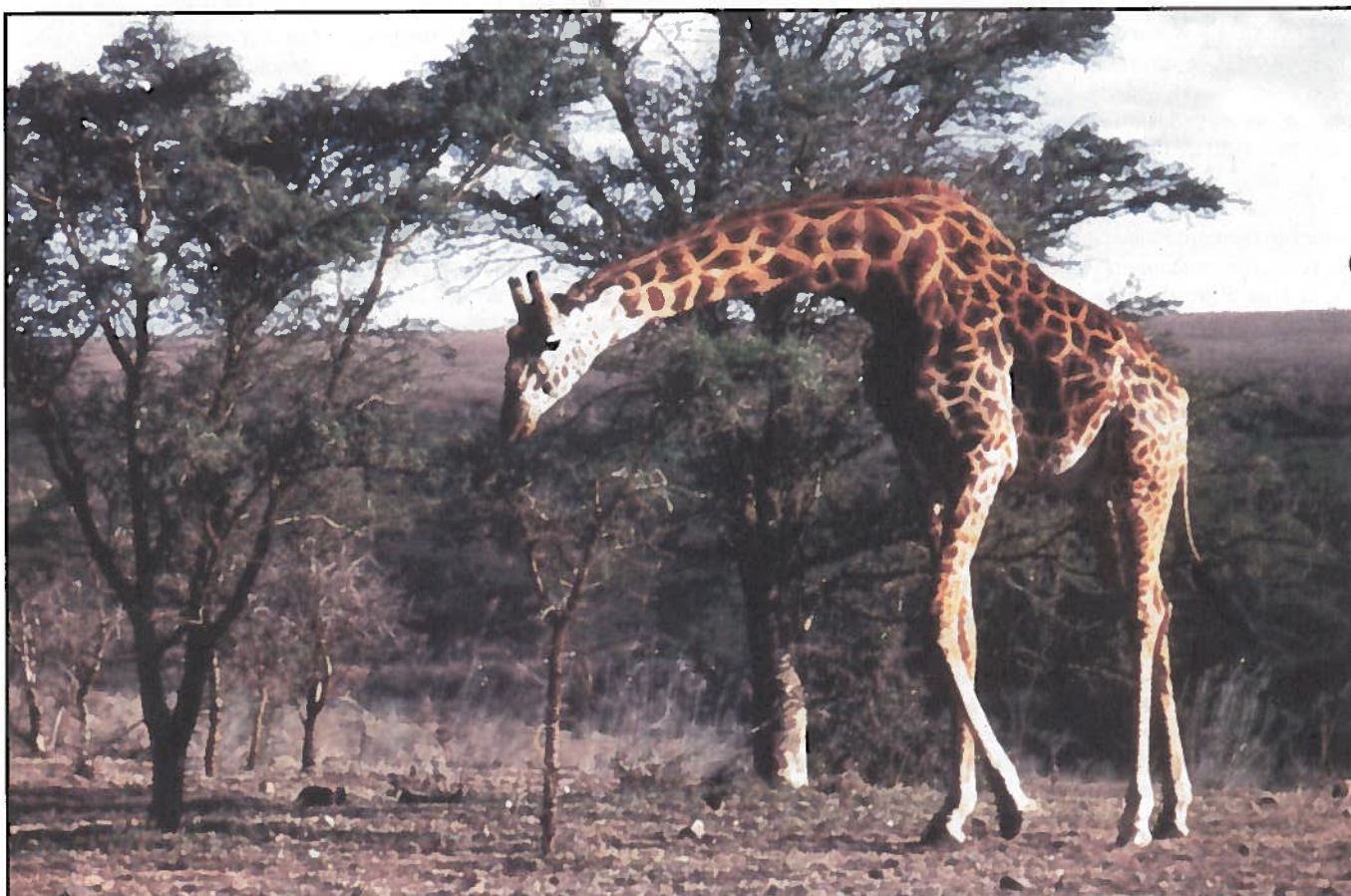
SLs takst- og billettsystem gjelder på tog, buss og båt i hele Akershus.

Opplysningstelefon: 177 Internett: www.trafikannten.no

SL - den grønne linjen

Returadresse:
Natur & miljø Bulletin
Boks 342 Sentrum
0101 Oslo

Nå kommer dyrenes Big Brother

Tv-selskapet AfriCam satser på at vi skal bli opptatt av alle dyra i Afrika og alt de har å gjøre.

De slåss og elsker, men deltagerne er ikke frivillige. Du kan heller ikke stemme ut hyenene og gribbene. Ellers er mye likt. Vi snakker selvsagt om Big Brother fra Botswana!

**N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS**

Hva pusler løven med i dag tro? Hvordan går det med den skadde sebraen? Har vortesvinet nedkommet mens vi har vært hos svigermor i helgen? Snart får du svar på dette og mer til. For dette måtte vel nærmest bare komme.

Med live-kameraer døgnet

rundt vil AfriCam sende dyreliv direkte fra den afrikanske villmarken til millioner av tv-seere verden over. Sendingene starter i april.

AfriCams Peter Armitage legger ikke skjul på at det er den jevne tv-titters appetitt på reality-tv av typen Survivor, Temptation Island og Big Brother som har fått dem på ideen om å bli den

første tv-kanalen til å sende natur "live". I forhold til ordinære villmarksprogram som ofte er sensurert og tilpasset det seerene ønsker og ikke å ønske å se, vil AfriCams sendinger dekke naturen slik den er i virkeligheten, hevder Armitage.

Live and Wild

Seerne vil kunne følge flokker og enkeltdyr gjennom hele året. Observere hvordan fødsel og død, årstidsvariasjoner og miljøødeleggelser påvirker dyrelivet.

Satelittsignaler fra tre tv-team utstyrt med spesialbygde firehjulstrekkere vil bli sendt tilbake til Johannesburg der programmet blir produsert.

Sendes på BBC

Programmet som får navnet Live and Wild vil bli sendt daglig på tv-stasjonene BBC og SABC. AfriCam er allerede ute på internett med konseptet og sidene er i øyeblikket Sør-Afrikas mest populære med over 30 millioner besøkende per måned. Selskapet har web-kameraer som sender fra habitater over hele kloden. Når tv-sendingene som vil bli tatt opp i Sør-Afrika og Botswana kommer på lufta, vil også dette bli lagt ut på nettet.

Foreløpig er det liten fare for at vi får dette konseptet til Norge. En tilsvarende sending med enkelte norske rovdyr ville trolig blitt et litt stusselig program. ■